

AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNİN TÜRKİYE'DE YABANCI DİL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME POLİTİKALARINA ETKİSİ

Hüsnü CEYLAN¹
Murat YORULMAZ²

ÖZET

Bilgi çağı hızlı değişimleri ile toplumlar ve insanlar arasındaki ilişkileri günden güne arttırmakta ve yarattığı olanaklarla toplumları birbirlerine yakınlaştırmaktadır. Yaşanılan bu süreç, yabancı dil öğretimi ve öğrenimini önemli kılmakta ve aynı zamanda ülkelerin yabancı dil eğitimi politikalarına da yön vermektedir. Yabancı dil öğretme ve öğrenme, bilgi çağının getirisi günümüz çokdilli ve çokkültürlü dünyasında etkin bir role sahip olmanın önkoşuludur. Bilgi çağı etkisini her yönüyle ülkemizde de göstermekte ve bunun sonucu olarak ülkemizde yabancı dil öğrenme ve yabancı dil öğretmeni yetiştirme konusu önem kazanmaktadır. Bu konu değerlendirilirken küreselleşme olgusu ve Avrupa Birliği yabancı dil eğitimi politikaları göz ardı edilmemelidir. Bu çalışmada küreselleşmenin ve Avrupa Birliği yabancı dil eğitimi politikalarının ülkemizdeki yabancı dil ve yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikalarına etkileri değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi, yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikaları, küreselleşme, çokdillilik, çokkültürlülük.

---

¹ Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

² Edirne MEM Arge Birimi, İngilizce Öğretmeni.

THE EFFECT OF THE ADAPTATION PROCESS TO EUROPEAN UNION ON FOREIGN LANGUAGE TEACHER TRAINING POLICIES IN TURKEY

ABSTRACT

The information age with its rapid changes increases the relations between societies and individuals day by day and it makes the societies closer to each other with the facilities created by itself. This experienced process makes foreign language teaching and learning important and it also provides a direction to countries' foreign language education policies. Foreign language teaching and learning is a prerequisite for having an active role in multilingual and multicultural world formed by the information age. Information age shows its affects with its all aspects in our country and as a result of this, the subject of foreign language learning and foreign language teacher training in our country gain importance. While discussing this subject, globalisation and foreign language policies of European Union should not be ignored. In this paper, the effects of globalisation and European Union foreign language policies to the policies of foreign language and foreign language teacher training in our country will be discussed.

Keywords: *Foreign language teaching and learning, policies of foreign language teacher training, globalisation, multilingualism, multiculturalism.*

GİRİŞ

Günümüzde her alanda olduğu gibi teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişim yaşadığımız yüzyıla damgasını vurmuştur. 20. yüzyılın Bilgi Çağı, Uzay Çağı gibi adlarının yanı sıra İletişim Çağı olarak da adlandırılmasının temelinde bu alanda elde edilen bulgular yatmaktadır. Yaşadığımız bu yüzyılın hızlı değişimleri sayesinde toplumlar ve insanlar arasındaki ilişkiler tüm alanlarda gün geçtikçe yoğunlaşmaktadır. Yirminci yüzyılın özellikle son çeyreğinde bilim ve teknoloji alanlarında yaşanan baş döndürücü gelişmeler, gelişmişlik seviyesi ne olursa olsun bütün toplumları yeni

arayışlara sevk etmiştir. Üretimden tüketime kadar öylesine hızlı bir değişim yaşanmaktadır ki, Alman filozofı Friedrich Nietzsche'nin "Derisini değiştirmesini bilmeyen yılan ölür" sözünde anlamını bulan, değişime ayak uydurmasını bilmeyen toplumların karşılaşacağı sıkıntıların büyüklüğü ifade edilmektedir (Aktan, 1997). Bilim ve teknoloji alanındaki değişimler ve özellikle enformasyon teknolojisindeki gelişmeler bilginin hızla yayılmasına, ülkeler arasındaki sınırların kalkmasına yol açarken yaşadığımız bu ilişkiler yoğunluğu ortak bir bildirişim aracı olarak yabancı dil/diller bilme gereksinimini de beraberinde getirmektedir. Yabancı dil bilmek bir yandan çokdilli ve çokkültürlü bir dünyada yaşamın ön koşulu, diğer yandan ise kişisel gelişimi destekleyen bir zorunluluk haline gelmiştir.

Yabancı dil öğrenmeye duyulan gereksinimin artması, gerek dünya ülkelerinin, gerekse ülkemizin yabancı dil politikalarının değişmesine yol açmıştır. Bu değişimde Sevil' in de belirttiği gibi, "(...) uluslararası iki oluşumu göz ardı etmek olanaksızdır: Küreselleşme ve Avrupa Birliği. Küreselleşme çerçevesinde, evrensel iletişim dili işlevi yüklenen İngilizce, (...)” (Sevil 2002: 1) yabancı dil eğitiminde neredeyse tek yabancı dil konumuna gelirken, "(...) çağdaş dünya ile bütünleşmede İngilizce'yi tek iletişim aracı durumuna getiren anlayışa tepki olarak, Avrupa Birliği'nin çokdilli ve çokkültürlü birey anlayışına dayanan yabancı dil siyasasına tanık olunmaktadır” (Sevil 2002: 1).

Bugün ülkelerin yabancı dil eğitim politikalarının belirlenmesinde önemli rol oynayan yukarıda sözü edilen küreselleşme ve Avrupa Birliği dil politikası üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü dünyadaki ve Avrupa'daki gelişmelere değinmeden ülkemizdeki yabancı dil ya da yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikalarını irdelemek tek yönlü bir değerlendirme olacaktır. Bu yüzden burada öncelikle yabancı dil öğrenimi açısından bilgi toplumu ve küreselleşme olguları üzerinde durulacak, bu çerçevede Avrupa Birliği'ndeki gelişmeler de aktararak Türkiye'de yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikalarının bu gelişmelerden nasıl etkilendiği tartışılacaktır.

BİLGİ TOPLUMU VE KÜRESELLEŞME

“Bilginin toplanması, işlenmesi, aktarımı, kullanımı ve üretilmesine yönelik olarak ortaya çıkan teknolojilerde son yıllarda dev sıçramalar yaşandı. Bu teknolojiler bilgi veya bilişim-iletişim teknolojileri olarak isimlendirilirken, oluşmaya başlayan yeni toplum düzeni de bilgi toplumu olarak adlandırıldı ” (Erkan 1993: 141). Çağdaş uygarlığın ulaştığı bilgi

düzeyini tanımlamada tam bir görüş birliğine henüz varılmış değilse de, son 20 yıl içerisinde bilim ve teknolojiye baş döndürücü gelişmelerin meydana getirdiği bilgi patlaması ve bilgi teknolojilerinin toplumsal ve ekonomik gelişmeye sundukları olanaklar dikkate alındığında, Toffler'in "üçüncü dalga" olarak betimlediği aşamanın "bilgi çağı", bu dönemin öngördüğü toplumun da "bilgi toplumu" olarak adlandırılması uygun görülmektedir (Özden, 2002: 15). Bilişim teknolojilerinin sayesinde bilginin hızla yayılmasının yarattığı olanaklar ile küreselleşme süreci de başlamış oldu. Bilgi toplumu ile ivme kazanan küreselleşme süreci içinde bilgi toplumuna giren, başka bir anlatımla bilginin üretildiği ülkeler bu süreçle birlikte hızlı ilerlemeler gösterirken birçok alanda dünya üzerindeki egemenliklerini de sağlamlaştırdılar. Bilgi toplumu kavramı, teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşma yollarının sorgulandığı bir dönemi ve bilgiye ulaşmada yabancı dil / dilleri bilme zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir.

Bilgi toplumu olgusu ve küreselleşme sürecine yabancı dil öğretimi açısından bakılacak olursa, sayısal veriler bugün İngilizce'nin yaklaşık 415 milyon kişi tarafından anadili olarak kullanıldığını, 800 milyon kişinin ise İngilizce'yi öğrenmekte ya da kullanmakta olduğunu göstermektedir (Neuner 1996: 15). İngilizce'nin dünya üzerinde en çok öğrenilen ve konuşulan dil konumunda olmasının nedeni 20.yüzyılın başlangıcına kadar İngiltere'nin sömürgeler yolu ile dünyanın birçok bölgesine hâkim olması ve günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik, politik ve teknolojik üstünlüğü olarak açıklanmaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN YABANCI DİL POLİTİKALARI

Bilgi toplumu olgusu ve küreselleşme süreci Avrupa Birliği'nin yabancı dil politikaları bakımından ele alındığında, İngilizce'nin Avrupa Birliğine üye ülkelerde de küresel iletişim dili olarak öğrenilmesi gerektiğini savunan görüşlerle karşılaşmaktayız. Ancak Avrupa Birliği son yıllarda İngilizce'nin birçok alanda tek dil olarak egemenliğine karşı çokdilli ve çokkültürlü Avrupa Yurttaşlığı kavramını savunmaktadır. Bu düşünce Maastricht ve Amsterdam antlaşmaları ile de güçlendirilmiştir. Bu bağlamda, tek dilin egemenliğinin önlenmesi çerçevesinde Avrupa Yurttaşlarının zorunlu eğitim süresinde kendi anadilinin dışında en az iki başka dili öğrenmesi, Avrupa Birliği'nin yabancı dil eğitim politikasını belirleyen önemli bir ilke durumundadır. Burada Polat'ın da vurguladığı gibi, "Avrupa kültürünün ve Avrupalılık düşüncesinin belirleyici özelliği,

onu yaratan dil ve kültürlerin çeşitliliğidir. Birliğin oluşturduğu bütünleşmeye karşın, Avrupa'nın özünü oluşturan dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve sürdürülmesi gereken bir zenginliktir (...)"(Polat 2001: 31) düşüncesi Avrupa Birliği'nin dil eğitim politikalarının en önemli amacı olarak görülmektedir.

Yabancı dil öğretiminin desteklenmesi Avrupa Birliğinin eğitim politikalarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu amaçla Socrates programı kapsamında Erasmus (yüksek öğrenime tahsis edilen Socrates programı) ve Lingua (yabancı dil eğitimi için yüksek öğrenime tahsis edilen Socrates programı) programları oluşturulmuştur. Erasmus “ yüksek öğrenimde Avrupa ülkeleri arasındaki işbirliğini geliştirmeyi ve insan kaynaklarının kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir programdır ” (MESS 1999: 128). Bu program içerisinde eğitimde Avrupa boyutu için üniversitelere verilen destekler arasında bütünleşmiş dil kursları geliştirme olanağı da bulunmaktadır. Lingua programı “ Avrupa'da eğitimin her düzeyinde yabancı dil öğrenme ve öğretmenin nitel ve nicel açıdan geliştirilmesine hizmet eden bir programdır. Programın amacı dil eğitiminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır” (MESS 1999: 130). Programa orta ve yüksek öğretim öğrencileri, eğitimciler ve işçiler katılabilmektedirler. 1990 yılında uygulanmaya başlanan Lingua programının öncelikli hedefi Avrupa Birliğine üye ülkelerin resmi dillerinin öğretilmesidir. Programın faaliyetlerini beş ana başlık altında toplamak mümkündür:

1. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitimi için Avrupa işbirliği programları
2. Yabancı dil öğretmenlerine yönelik hizmet içi kurslar
3. Gelecekteki yabancı dil öğretmenleri için asistanlık
4. Dil öğrenme ve öğretme için müfredat programlarının ve ders araç-gerecinin geliştirilmesi
5. Dil öğrenme için ortak eğitim projelerinin geliştirilmesi

Lingua programı ile Avrupa'da birçok kişi eğitilmiş ve bu alanda yüzlerce proje hayata geçirilmiştir.

Avrupa Birliği'nin ve Avrupa Konseyi'nin yabancı dil öğrenmeye verdiği önem geçtiğimiz 2001 yılının Avrupa Diller Yılı olarak ilan edilmesi ile daha da pekişmiştir. Başlangıç noktası olarak dil becerilerinin karşılıklı anlayış, demokratik istikrar, istihdam ve dolaşım için önemli oluşu alınmıştır. Diller Yılı'nın amacı:

1. Avrupa'nın dil mirası konusunda bilinci artırmak ve bunu tanıtmak,
2. Bütün Avrupa vatandaşlarını dil öğrenmeye teşvik etmek,

3. Avrupa'daki yaşam boyu dil öğrenimini desteklemek olarak belirlenmiştir.

Bu bağlamda yabancı dillerin öğretimi/öğrenimine ilişkin ortak dil düzeyleri saptanması yoluna gidilmiştir. Avrupa Konseyi yabancı dil iletişim becerisi seviyelerini tanımlamak için **Ortak Avrupa Düzeni Diller Belgesi**: öğrenme, öğretme, değerlendirme adı altında bir sistem geliştirmiştir. Kurs düzenleyicileri, öğretmen eğitmenleri, sınav komisyonları tarafından sertifika verme, öğretme ve planlama aşamalarında bundan böyle bu ölçütler temel alınmaktadır. Bu düzenlemeye göre dil düzeyleri şu şekilde belirlenmiştir:

A Temel Dil Kullanımı: A1 Dili Tanıma Düzeyi
A2 Ara Düzey

B Bağımsız Dil Kullanımı: B1 Eşik Düzey
B2 İleri Düzey

C Yetkin Dil Kullanımı: C1 Özerk Düzey
C2 Yetkin Konuşucu Düzeyi (Sevil 2002: 3)

Ayrıca “Avrupa Konseyine üye ülkelerin eğitim bakanları tarafından 15–17 Ekim 2000 tarihleri arasında Polonya'nın Krakov kentinde düzenlenen konferans sonunda imzalanan sonuç bildirgesinde; yabancı dil öğretimi uygulamalarında, her öğrenci için bir gelişim dosyası tutulmasına, dil öğretiminin belirlenen standartlara göre yapılmasına ve bunun belgelendirilmesine karar verilmiştir”(www.meb.gov.tr/stats/Apk2002.htm).

Bu amaçla Avrupa'nın her yerinden altyapı ve yaş gözetmeden yabancı dil öğrenenlerin tüm dil becerilerini bir belgede saklayabilecekleri **Avrupa Dil Gelişim Dosyası** hazırlanmıştır. Dosya kişisel bir belgedir ve düzenli olarak öğrenen tarafından güncelleştirilen üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler aşağıdaki gibidir:

—Dilsel nitelik ve becerilerin (resmi ve gayri resmi) uluslararası geçerliliği olacak bir şekilde yer aldığı pasaport bölümü;

—Öğrenenlerin dilsel bilgilerini ve öğrenim deneyimlerini geniş bir şekilde anlattıkları/kaydettikleri **dil ve kültürel biyografi/dil öğrenim geçmişi** bölümü;

—Öğrenenlerin öğrendikleri yabancı dil(ler) ile ilgili yaptığı her türlü çalışmanın yer aldığı dosya bölümü (Demirel 2003:159–193).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası insanları dil öğrenmeye teşvik ederken, Avrupa'nın her yerinde yaşayabilme, eğitim olanaklarını tekrar oluşturabilme ve iş başvurularında destek olacak biçimde kişiye ait dil becerilerinin düzenli bir kaydını yapabilmesine de olanak tanımaktadır.

Öğretmen eğitiminin ve dil öğretiminde yenilikçi yaklaşımların da önemini vurgulayan Avrupa Konseyi, Avusturya'nın Graz şehrinde **Avrupa Modern Diller Merkezi**'ni kurarak etkinliklerine yeni bir boyut kazandırmıştır. Başlangıçta üç yıl (1994–1997) için açılan merkez bugün Avrupa Konseyi'nin sürekli bir kurumu konumundadır. Merkezin temel amacı, dil öğretiminde ve öğreniminde uygulamayı teşvik etmek, üye ülkelerde dil öğrenimini geliştirmekle ilgili araştırma projelerine ve televizyon ve radyo yayınlarına destek olmaktır. Merkezin etkinlikleri arasında yabancı dil öğretmenlerinin eğitimi, iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanılması, erken yaşta dil öğrenimi, kitap tasarımı gibi konular da bulunmaktadır. (bkz: <http://www.ecml.at>)

Tüm yeni düzenlemelerle birlikte bugün Avrupa Birliği içinde çokdillilik tartışmaları çok boyutlu olarak sürmektedir. Özellikle Birliğin yazışmalarda kullandığı ya da kullanacağı diller tartışılmakta, bunun yanı sıra resmi metinlerin çevirilerinin tüm üye ülkelerin dillerine aktarılması çalışmalarının getirdiği maddi yükün 2004 yılında Birliğe yeni üyelerin katılımlarıyla daha da artacağı hesaplanmaktadır.

Türkiye bugün bilgi çağını yaşayan dünyada Avrupa Birliği'ne girme süreci içindedir. Dolayısıyla bugünün yoğun ilişkiler ağı içerisinde ülkemizin de etkin olarak yerini alması, kendi özgün koşullarını göz önünde bulundurarak uygun eğitim politikaları üretmesiyle doğru orantılıdır. İletişim alanında yaşanan hızlı değişimler sonucu bilgiye ulaşmanın en önemli yollarından birisini de iletişimi sağlayacak yabancı dil/diller bilme zorunluluğu olduğu açıktır. Bu bağlamda çalışmanın bundan sonraki bölümünde, ülkemizde son yıllarda yabancı dil öğrenme ve öğretme politikalarında yaşanan değişiklikler yukarıda anlatılan gelişmeler ışığında ele alınıp tartışılacaktır.

YABANCI DİL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRİMİ

1997 yılında Eğitim Reformu'nun eğitim sistemine getirdiği yeniliklerden öğretmen yetiştirimi de etkilenmiş ve Türkiye'de öğretmen yetiştirim sistemine dönük önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlardan en önemlisi öğretmen yetiştirme görevinin Eğitim Fakültelerine verilmesidir. Bu doğrultuda Yüksek Öğretim Kurulu'nun çalışmaları sonucu öğretmen yetiştirimine yönelik yeni ders programları hazırlanmıştır.

Yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirimi için hazırlanan yeni program, diğer öğretmen yetiştiren bölümlerin programlarında da olduğu gibi

bağlayıcı nitelikli bir çerçeve programdır. Bu programın getirdiği yenilikler şöyle sıralanabilir:

—Yeni programlarda kuram ve uygulamanın bir bütünlük oluşturduğu gözlemlenen bir gelişmedir. Başka bir anlatımla, daha önceki yıllarda uygulanan yabancı dil öğretmeni yetiştiren programlar incelendiğinde ağırlığın bilgi verme boyutunda odaklanan, dilbilim, edebiyatbilimi gibi derslerde olduğu söylenebilir. Bu dönemde öğretme becerisini geliştirmeye yönelik uygulama derslerine programlarda nerdeyse hiç yer verilmemiş ya da bu tür dersler sınırlı kalmıştır (Polat ve Tapan, 2001). Dolayısıyla kuram ve uygulama bütünlüğünün yeterince sağlanamamış olması yabancı dil öğretmeni yetiştirme uğraşında uygulama alanında çeşitli aksamaların gözlemlenmesine yol açmıştır. Nitelikli yabancı dil öğretmeni yetiştirmek bilimsel bir uğraştır kuşkusuz. Bu doğrultuda Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanmasıyla oluşturulan yabancı dil öğretmeni yetiştiren ders programlarının anıldığı gibi kuram/alanbilgisi ve uygulamanın bütünlüğünün sağlanmasının amaçlandığı, tümüyle yabancı dil öğretmeni yetiştirmeye yönelik programlar olduğu söylenebilir.

—Yeni düzenlemenin yabancı dil eğitimi bağlamında getirdiği bir diğer olumlu değişiklik erken yaşta yabancı dil öğretimi gibi güncel gelişmelere yönelik derslerin programda yer almasıdır. Yabancı dil eğitiminin ilköğretimin 4. sınıflarında başlamasıyla, o yaş grubuna verilecek yabancı dil derslerinin niteliğinin değişmesi bu tür derslerin öğretmen yetiştiren programlarda bulunması zorunluluğunu getirmiştir. Örneğin Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi dersi erken yaşta yabancı dil öğretim yöntemlerinin aktarıldığı bir ders olarak yeni düzenlemede yerini almıştır.

Bu noktada özellikle Almanca ve Fransızca öğretmenlerinin yetiştirilmesinde, ders programlarında yapılması gereken kimi eklemeler üzerinde durmak istiyorum. Ülkemizde sürdürülen yabancı dil politikalarının İngilizce'nin yabancı dil olarak öğretilmesine ağırlık verdiğine değinilmişti. Bu doğrultuda zorunlu olarak eğitim programlarında Almanca ve Fransızca'nın İngilizce'den sonra ikinci yabancı dil olarak öğretilmesi sorunu gündeme gelmektedir. Bugün bu konuda yapılan birçok bilimsel çalışmadan yararlanarak Eğitim Fakültelerinin Almanca ve Fransızca öğretmeni yetiştiren programlarına bu dillerin ikinci yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin bilgilerin ve uygulamaların verildiği derslerin yerleştirilmesi uygun olacaktır.

Günümüzün eğitim politikaları her yaşta yabancı dil öğrenmeyi destekleyen politikalar. Yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinde de bu

söz konusu olmalıdır. İlk ve orta öğretim düzeyinde çokdilli ve çokkültürlü bireyler yetiştirilmesi gereğini savunurken, bu bireyleri yetiştirecek yabancı dil öğretmenlerinin de çokdilli ve çokkültürlü olarak yetişmesini savunmak yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda ikinci bir yabancı dilin yabancı dil öğretmeni yetiştiren programlarda zorunlu dersler arasında yer alması gerekmektedir.

Üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta da yabancı dil öğretmeni yetiştiren programların Avrupa Birliği'nin yabancı dil politikaları aktarılırken sözü edilen, yabancı dil düzeylerinin uluslararası boyutlarda belirlenmesi için öngörülen sistem doğrultusunda düzenlenmesi olmalıdır. Başka bir deyişle yabancı dil öğretmenleri yetiştiren programlar düzenlenirken dilsel yetilerin uluslararası boyutlarda derecelendirilmesine uygun olarak yapılandırılması, çağdaş yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinin bir gereğidir.

ÜLKEMİZDE YABANCI DİL ÖĞRETMENİ GEREKSİNİMİ VE GÜNÜMÜZDEKİ DURUM

Ülkelerin eğitim politikaları o ülkedeki siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirilemezler. Yabancı dil eğitimi ve yabancı dil öğretmeni yetiştirimi de bu bağlamda çok boyutlu bir süreçtir ve sorunları tümüyle çözülebilmüş değildir. Son yıllarda ülkemizde eğitim sürecinde yabancı dil derslerinin ağırlık kazanması yabancı dil öğretmenlerine duyulan gereksinimi de arttırmıştır. Ancak bu gereksinim yalnızca İngilizce öğretmenleri için söz konusudur. Uygulanan yabancı dil eğitim politikaları çerçevesinde bugün yabancı dil öğretimiyle İngilizce öğretimi eş anlamlı hale gelmiş, bunun sonucunda da ülke genelinde İngilizce öğretmeni açığı ortaya çıkmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı bu sorunun çözümü olarak bir İngilizce öğretmeni yetiştirme projesi geliştirmiştir. Buna göre ÖSS yabancı dil (İngilizce) sınavında 110 ve daha yukarı puan alan öğrenciler, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesince açılan İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı'na başvurabilmektedir. Proje; 2000–2001 öğretim yılında Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Sinop ve Trabzon illerinde başlatılmış ve programa toplam 2500 öğrenci kabul edilmiştir.

2001–2002 öğretim yılında programın uygulama alanı Bursa, Edirne, Gaziantep, Malatya, İçel, Samsun illerinin katılımıyla genişletilmiş, il sayısı

16'ya, öğrenci sayısı 5000'e çıkartılmıştır. Uygulama programa kayıtlı öğrenci sayısı Bakanlığın İngilizce öğretmeni gereksinimini karşılayacak düzeye ulaştığı tarihten itibaren 4 yıl daha devam edecektir. Program ilk iki yılında yüz yüze eğitim, diğer iki yılında ise uzaktan eğitim yapılmak üzere planlanmıştır.

Proje kapsamında İngilizce öğretmenliği ön lisans diploması almaya hak kazanan öğrenciler, gereksinim oranında okul ve kurumlarda ücret karşılığında İngilizce dersi vermek üzere görevlendirileceklerdir. Lisans programını tamamlayanlar ise, öğretmen gereksinimi doğrultusunda İngilizce öğretmeni olarak atanacaklardır (www.aofanadolu.edu.tr/10lp; Durmuşoğlu Köse v.d. 2002). İngilizce öğretmeni açığını karşılamak için Bakanlığın aldığı diğer bir önlem 40 kredi İngilizce dersi almış Almanca ve Fransızca öğretmen adaylarının İngilizce öğretmeni olarak atanmasıdır.

Bu çözümler geçici çözümler olarak adlandırılırsalar da sorunu çözmek yerine içinden çıkılmaz bir duruma getirmektedirler. Baştan beri savunulan yabancı dil eğitiminin ve yabancı dil öğretmeni yetiştirilmesinin ciddi ve bilimsel bir uğraş alanı olduğu görüşü ve bu doğrultuda örnekleri verilen uluslararası çalışmalar, bugün ülkemizde uygulanan yabancı dil öğretmeni yetiştirme politikalarının İngilizce öğretmeni yetiştirme seferberliğine dönüştürülmesi ile çelişmektedir. Uzaktan eğitim ile yetiştirilmeye çalışılan ve sayıları 5000'lere ulaşan İngilizce öğretmen adaylarının yabancı dil eğitiminde günümüzde üzerinde önemle durulan kültürlerarası iletişimi ne denli güçleştirebilecekleri ise soru işaretidir.

SONUÇ

Sonuç olarak şunlar söylenebilir: 21. yüzyılda eğitim kavramının içeriği çağın gereksinimleri ile orantılı olarak değişmektedir. Bugün artık eğitim kavramı yaşam boyu öğrenme, kendi kendine öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi çok boyutlu bir süreci kapsamaktadır. Bilişim teknolojileri sayesinde bilgi her gün yenilenerek bizlere ulaştırılırken, aslında dün öğrenilenlerin bu gün eskidiğini, yarın için ise yenilerinin yerine konulması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu hızlı değişimin içinde ülke ve birey olarak yer almak isteniyorsa, eğitim politikalarımızın yaratıcı, üretken ve verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, konumuz olan yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinde, dünyadaki gelişmelerin izlenerek çağın gereklerine uygun, kendi özgün koşullarımızı da göz ardı etmeden tutarlı eğitim politikalarının izlenmesi yararlı olacaktır. Yabancı dil alanında var

olan öğretmen potansiyelinin değerlendirilmesi, başka bir anlatımla geçici çözümler üretmek yerine ülkenin yabancı dil ihtiyacının diğer dillerin öğretilmesi ile de karşılanabileceği fikrinin üstünde durulması, hem tek dilin egemenliğini kırmak, hem de dil çeşitliğini desteklemek adına atılmış olumlu bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktan, C.C. (1997). *Bilgi Çağında Yönetim*, Üçüncü Bin Yıla Girenken Değişim 97, Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Yayınları: 282, İstanbul.
- Demirel, Ö. (2003). *Yabancı Dil Öğretimi*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Durmuşoğlu Köse, G. v.d. (2002). Distance English Language Teaching (DELTA) Programme: *A New Model for Turkey*. İçinde: TOJDE January 2002, Volume:3 Number:1
http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde5/articles/bahar_txt.htm (16.10.2009) .
- Erkan, H. (1993). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*. İş Bankası Kültür Yayınları Bilim Dizisi:8, Ankara.
- MESS (Yay.) (1999). *Milenyum Eşiğinde Mesleki Eğitim ve Öğretim*. Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Yayınları: 314, İstanbul.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler*, (4.Baskı) Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Neuner, G. (1996). Faktoren von Sprachenpolitik und Rahmenbedingungen von Fremdsprachenpolitik am Beispiel Deutsch als Fremdsprache, Funk, H.- Neuner, G. (yay. haz), *Verstehen und Verständigung in Europa*, Berlin, ss: 11–21.
- Neuner, G. (1997). Perspektiven für Deutsch als Fremdsprache nach der Jahrtausendwende. *Fremdsprache Deutsch-Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts, Sonderheft*, Stuttgart, ss: 5–10.
- Polat, T. (2001). Avrupalılık Bağlamında Kültür Boyutuyla Yabancı Dil, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi-Studien zur Deutschen Sprache und Literatur XIII*, Herausgegeben von der Abteilung für Deutsche Sprache und Literatur an der Philosophischen Fakultät der Universität Istanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul, ss: 29–40.
- Polat, T., Tapan, N. (2001). Türkiye'de Düünden Bugüne Bilimsel Araştırma Alanı Olarak Almanca Öğretmenlerinin Yetiştirimi, Mustafa Çakır (yay. haz), *Fremdsprachenunterricht und Die Stellung des Deutschen*

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Haziran 2010 Cilt 12 Sayı 1 (116-127)

in der Türkei – Yabancı Dil Dersi ve Almancanın Türkiye'deki Konumu,
Shaker Verlag, Aachen, ss: 283–291.

Sevil, N. (2002). *Fransızca Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Çağdaş Yaklaşımlar*. Uluslararası Katılımlı 2000'li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu, 29–31 Mayıs 2002 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde sunulan basılmamış bildiri

<http://www.meb.gov.tr/Stats/Apk2002/12.htm> (14.09.2009)

<http://www.aof.anadolu.edu.tr/1olp> (14.09.2009)

<http://www.ecml.at> (14.09.2009)